Број 44 У Новом Саду, у недељу 25 фебруара 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан изјутра, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. а на три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За оглase плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 32

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ (Јутарњи лист.) ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Крњи сабор.

Противници српске народне радикалне странке пронашли су нешто — ново. Они у својим новинама и у својим књижицама зову наш прошли српски народни црквени сабор — крњи сабор.

Њихова је намера јасна. Хоће да обележе тај сабор као да није био потпун, правилан, законит. Та он је био — крњ.

Зашто крњ? Он би био крњ само онда, да на њему није учествовао довољан број посланика. А то није истина.

У пословнику српског народно-црквеног сабора јасно је обележено, да сабор може доносити правоваљане закључке, ако је на њему већина свију саборских чланова. Колики је тај број? Сабор има 75 бираних посланика и 7 епископа, заједно са патријархом. То је 82, а од тога је половина 41. Према томе 42 члана сабора могу увек да доносе правоваљане закључке. А толико их је било.

Кад су противници саборске већине мислили, да радикали неће добавити 42 посланика, они су писали читаве чланке о оном четрдесет другом посланику који ф ли. А кад је дошло у сабор 42 члана, онда су измислили назив — крњи сабор. Па зашто одједаред крњ, кад је био довољан број.

Да ли се сабор зато може назвати крњ, што на њему нису учествовали — сви посланици. То не може. У историји ј и сабора нема ни једног, да су на њему увек били сви посланици. То није било ни сад, ни на прошлом, ни на једном нашем сабору, увек је неко болестан, ил спречен. На овом сабору није никад био 81 члан. На пр. посланик Евген Думча није био ни једном на седници. Био је болестан. А и други су били спречени, сад ови, сад они.

Па зашто одмах на почетку нису писали о крњем сабору. Ако ћемо по томе, онда је сабор крњ, ма не био на њему један посланик, или двојица, или 10 или 41. Потпун једва може бити икад, и онда се пита: Има ли довољан број, који може решавати, или нема. Да се захтева, да морају бити сви посланици присутни, онда би било друго што, али тога нема ни где, јер би то значило унапред онемогућити саборски рад.

Гледиште наших противника је дакле неоправдано, незаконито, неавтономно. То гледиште потире право већине.

Из овога се види да противници немају право. Они се љуте на закониту већину, они се љуте на сабор, који је радио са довољним бројем посланика. И они у једу и у бесу своме хоће да омаловаже прош и сабор и да споре његову потпуну формалну исправност.

Но то им не полази за руком. Они су доказали само то, да их прождире завист, да се надимају од пакости, да не знају шта ће од беса, а да при том не воде рачуна о народним автономним установама. — И с тога све што раде, пада само на њихову главу. Већ смо им казали једном: Зна Бог шта ради, а да им је дао рогове, наопако.

Праље патријарха Георгија.

Како варају свет?

Пишу нам из Даља: — 20. овог месеца састасмо се нас петоро у једној биртији. Нас четворица из Даља и један из Винковаца, а то је Васо Исајловић, опанчар. На то су Јоцо Исајловић, брат Васе Исајловића и Рада Марковић питали Васу Исајловића, зашто је он потписао патријарху Георгију повереницу? Он је рекао пред нама свима, да је он преварен, да он није знао да је потписао повереницу патријарху, него они, који су купили потписе, рекли су му, да се он позива на неку скупштину и да се има потписати. Он то није ни читао, а није ни имао каде, него је потписао, јер се и њима тобоже журило. Онда је тек касније разумео шта је потписао, а пред нами четворици признао је ово: Да сам знао да се то тицало повереница патријарху Георгију, не би никако потписао, него сам преварен с тим потписом.

Ово вам јављам да изнесете на ј вност, да народ пази шта потписује, да га не варају! Од нас петорице био је један „Браниклија“ Сергија Иванић, бербер. Он је био сав сретан, што је овај преварен. Право бранико вачки. Ако треба сведока сви ћемо сведочити.

Зашто умиремо.

(Лекарије на селу)

Иако је у нашем народу пошло, хвала Богу, у многоме на боље, то је на жалост још доста заостало правноверица и лудих обичаја Да је доста тако, најбоље сведочи чланак, којега ниже доносимо. У здравој, свежој народној шали и подсмеху износи он те велике мане. Писмо гласи:

„То ви варошани не знате, то само ми на селу знамо. Ви док вас мало трбух заболе, одмах доктора па у апотеку, те којекакве фластере и машчуре шпанске једете и пијете. Код нас није тако. Нама доктор не треба. Ми имамо баке, које тај посао раде. Боле те трбух и. пр. одмах се довове какав вешт „трвач“ или трваља Ти лепо легнеш на даске, па све стењеш с опроштењем, док те тару После трвења још обају, а кад јутру а ти се предигао, боље ти је. Али је и трваља већ ту дошла да види шта је? Па ако те затекне да лежиш, онда те још већма прогњечи. Та за-бога јако се струнио, па не мож' одједанпут.

Што ти је силна лекарија у селу, то више нема. Шта је само лекова од грозница: Па прике и соли у ракији, то је први лек. Коме то не помогне, дај пробај даље: жабија нога у ракији; говеђа балега у ракији; литра доброг вина, да се попије одједном на искап; и шта ти ту нема. Главобоља има исто тако много лекова, но не долази ни од чега другог но једино од урока. Баје се на више начина: Прво се бацају карте, да се дозна од каквих је очију уречен. Врачара мора знати од каквих је очију, а и шта је лек од урока. Кад врачара рекне од каквих је очију уречен, онда се пали угљевље, да се дозна урочица. Мора се даље дознати, је ли уречен пре или после сунчева седања. Ко је уречен после сунчева седања, та је болест опаснија. Тада се баје и мери вода, којом се болесник умије. И на послетку се гледи хоће ли болесник умрети: узме се кокошије јаје, које је снешено на млади петак; увије се концем унакрст и метне се у вруће угљевље помешано с пепелом. И ту стоји док се не очита девет очанаша и тринаест Богородица. Онда ако јаје не пукне болесник ће оздравити, али ако пукне, онда му ништа више не помаже. Онда само закречавају и спремају све за погреб.

Сам сам био једном тако болестан. Одмах се дознало да сам уречен од плавих очију, после сунчева седања. Дакле болест је била опасна. Бајала је прво једна на гласу бајалица. Бајала је и зевала још те како јако, али у залуд. Басма се није примила. Дошао је неко и препоручио је другу: „Само њу зовните“, вели, „коме она обаје, то је к'о руком однешено. Не знам коме је, не знам када је бајала, па у јутру, к'о да није ни био болестан“. Дозвали су и ту, а обајала је, а зевала је, али све у залуд. Звали су после још неких пет, али није помогло. И на послетку су ми дозвали неку Швабицу, којој, како веле, имам да захвалим што сам жив. Бајала је, зевала је, али је главно да се басма примила. Сви су је хвалили. Па да видиш и не плаћа им се бог зна шта: тањир пасуља, лонац купуса, мало сланине, кашику две масти, или мало брашна. А ако се и карте бацају, онда и „сексер“ на белегу.

И окобоља се лечи на више начина. Трахоме нема код нас или не знамо шта је него: шуљ у оку, бадље, јечмик, и кад неком упадне што у око. Ситне соли у око, лек је свакој очној болести, да мало околе, даље ситног белог шећера. Бадље се чупају нарочитим малим кљештама; на јечмик се меће печена црна лука. А кад се већ скоро ослепи онда се иде доктору, који наравно тада ништа не помаже. Још се пије и трава од шуљева, у којој се метну делови јако отровне бубе, кравице. Пре неке године догодио се један случај, да је здрав, читав човек осванув мртав, јер су му овај лек мало јачи начинили. Али то је била „божја воља“.

Сад долази на ред зубобоља. Зуб кад боле, меће се на њега тамјан, дуван, багов, папрена бомбона, стипса и ракија. А кад све то непомогне, онда се вади. Вади се нарочитим малим кљештама или обичним кљештама за ексере. — Вади се још и канапом и избија гвозденим оцилом. На пример: Наслониш оцило с поља на зуб, који те боле. Узмеш малу сикиру ти или ко други, куцнеш сикиром оцило и готов посао. Малим кљештама вади бербер или други који човек, који је већ мајстор од тога. Доктору се мора платити круна или две за један зуб, а ови често изваде и два три, кад непогоде одмах онај који треба, па се опет не плати више од „сексера“.

Јектика и врућица се једино бају, и иде се по свим манастирима, и водицама по свој околини; и читају се молитве. Осим тога јектичав још мора јести меса од младих рода, а по неки и псећег. А кад већ све то проба и кад му већ „нема лека“, онда је „божја воља“ да умре А и шта да вам ту ређам, кад свака болест има свој лек: Врат кад боле, врео пепео или мекиње у мараму око врата. У уво се сипа богојављенска водица; на чир се меће печена црна лука, зечије масти. пресне сланине. Кад се кашље једе се црна шећера, грије се цигљом ноћу у кревету. — Од беснила се пије позната „трава од беснила“ или се иструже ситно мало бакра, које се поједе или попије. — Од шуге је опет лек, да се мораш намазати сумпором и онда гологлав ући у врућу пећ па ако изиђеш жив онда ћеш оздравити. Од балабана и кијавице има више лекова: пали се што год под носом или се песницом разбије нос, или се сламком или чим другим натера крв да мало одиђе. На ране или све друго праве се разни мелеми од масти а другог које чега. — А шта ли је, Боже, још лекова, што ја незнам. То знају сеоске баке. А има и таких лекова, које само по неке баке знају, а за све остале то је велика тајна. Ове се баке поштују као виша лица.

Дакле, као што видите нама никад ни у ком случају лечници не требају, јер то све и сами знамо, па ипак, како веле, умиремо већма од свију других но ваљда је и то „божја воља“.

Пан. Калић-Дероњчан.

Хвала лепо пријатељу Ка-

лић на своме ји молимо га пријатељски, да вам се чешће јави са оваковим и сличним стварима. Срдачно поздравље. „Уред. „Заставе“.

Мађарски језик у основним школама

„Будапешти Хирлап“ говори о „Заставином“ чланку: „Мађарски језик у основним школама“. Том приликом вели, да „Застава“ одобрава законски предлог грофа Апоњија. Ко је прочитао тај чланак зна, да то не стоји. Него је обратно истина. Нами је жао, кад мађарска штампа овако извртнуто цитира наше чланке.

Распад Старчевићеве странке.

У Старчевићевој странци одавна се опажала струја, која је наперена против др. Јозуа Франка. Нарочито се ствар пооштрила била од позате Страсове афере. У јавности је већ више пута било о томе говора, да се Старчевићева странка распада, но увек је некако пошло за руком, да се тај распад одгоди. Сад како јављају будимпештанским листовима из Загреба, тај је распад отпочео и не може се више задржати Перишић и Павелић већ су иступили из Старчевићеве странке. За њима ће ускоро још неколицина. Још се вели, да јако упа а у очи, да др. Јозуа Франк у последње време никако не долази у клубске конференције Старчевићеве странке.

Оштећен оријент експрес

На воз оријент експрес, који је прошлог четвртка путовао кроз Србију из Цариграда за Париз, при пролазу кроз Сићевачку Клисуру, на км. 25.800 пала је стена и оштетила мање више сва кола у возу, али срећом воз није исклизнуо нити се каква несрећа десила путницима. — Фургон, први вагон од машине највише је оштећен, а такође и прва спаваћа кола која су била до овог фургона. — Кров на обоје ова кола знатно је оштећен и два комада камења од 100—150 кгр. продрло је унутра у сама кола где је нађено. На спаваћим другим колима и ресторацији поломљене су степенице и сви прозори. Фургон и прва спаваћа кола остављена су у Нишу, а воз је са осталим колима и путницима допутовао до Београда, где је састављен други воз из српских кола, а оштећена кола оријент експреса, остала су у Београду ради оправке. Воз је отпутовао због тога из Београда са 90 мин. задоцнења. У возу је било 13 путника, али при свем том, што се држи да је овај број несрећан, сви су ти путници и поред овог удеса, здрави и неповређени отпутовали даље из Србије.

Напуштен брод

Брод „Хедлеји“ наишао је на своме путу на велики товарни брод „Есмералду“, који је био посве напуштен На „Есмералди“ нашли су две стотине тона барута. „Хедлеји“ велики атлантски брод, који је пловио према Ливерпулу, дошао би у највећу опасност и без сумње у извесну пропаст да се био сударио са „Есмералдом“. Грдна количина барута, која је била на овом броду без сумње би експлодирала и починила од оба брода праву пустош. „Хедлеји“ је пажљиво прикачио за себе „Есмералду“ и одвукао у Хомнеу. Одатле је ову у Ирску одвукао други брод. Каква се тајанственост збила са „Есмералдом“ и за што је остала пуста на пучини морској, још се не зна пошто ни једно лице од њеног људства, нису још нашли. За што је оно брод напустило и куда је отишло то је још велика загонетка. Колико се дало утврдити на броду не фали ништа.

Убиство пред судом.

У Бару се десио овај случај: Суд је расправљао оптужбу против механичара по имену Лефогагли. Овај је наиме оптужен био да је преварио једну девојку обећавајући јој да ће је за жену узети. — Девојци је име Антонија Понтрели. Баш онога тренутка кад је оптуженик устао, да одговара на питања судског председника, Антонија која је била у другом стању, муњевитом брзином је из својих хаљина истргла револвер и њиме убила оптуженика. Судска дворница дупком је била пуна и овај призор баш све преплашио. Девојка је одмах затворена а мртво тело оптуженково однесено је у мртвачницу. Девојка је све то била извела таком брзином да је у томе нико није могао спречити.

ЛИСТАК.

Губернатор.

од Л. Андрејева.

(Наставак.)

Губернатор се брзо врати натраг, строго погледа у часовник — било је десет минута до дванаест. Стави часовник и застаде.

— Стидно! — гласно и гњевно изговори, искрививши уста. Стидно. Бојим се да нисам нитков.

После доручка разгледао је у кабинету писма, што су му дошла из вароши.

Намрштено и расејано, светлуцајући наочврима, одабирао је куверте, остављајући једне на страну, а друге обрезујући маказама и читајући их без пажње.

Једно писмо у узаној куверти од просте хартије излепљено свуда редом жутим маркама од једне копијеке дође му до руку и он га, као и друга, пажљиво обреза по крају. Оставивши куверту, рашири танку хартију, кроз коју је скроз било прошло мастило и прочита:

„Убицо деце“.

Лице му стаде бивати све беље и беље; било је готово као и коса. Раширене зенице кроз дебела испупчена стакла виде:

„Убицо деце“.

Слова су била крупна, крива, оштра и страшно црна; кружила су по хартији, маљавој као платно.

— Убицо деце.

V.

Боћ сутра дан по убијству радника — цела варош је знала да ће губернатор бити убијен. Нико још није говорио, а већ су сви знали: како се оне ноћи, док су живи немирно спавали, а побијени у оном истом чудном поретку, ногу уз ногу, леђа уз леђа, лежали мирно у пожарничкој шупи — неко таман надњео над градом и цео га засенио својим црним крилима.

Кад су људи разговарали о убиству губернаторову, једни раније, други уздржљивији — доцније то су говорили као о ствари, коју је још одавна неко неповратно решио.

Једни су — много њих — говорили равнодушно, као да говоре о ствари, која се њих не тиче, као о помрачењу сунца, које ће се догодити на другом крају земље и које је од интереса само за оне, који тамо живе.

Други, мањина, узбуђивали су се и препирали о томе, заслужује ли губернатор тако строгу казну и да ли има смисла убијати поједине људе, па ма они били и врло штетни, кад опште уређење живота остаје непромењено.

Мишљења су се размимоилазила; али и у најнепомирљивијим препиркама није било Бог зна какве жестине: као да није реч о догађају који тек има да се догоди, него као о свршеном факту, где нема никаквог изгледа да се може што изменити. Код образованих људи спор о томе брзо је прелазио не теоријско земљиште, а самог губернатора су заборављали, као да је мртав.

(Наставиће се).

Брзојави „Застави“.

Стигли 23. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта. У сабору је отпочела расправа о плати државних учитеља. Референт Бедехази препоручује предлог. — Михаљи, Румун, вели, да народности хоће само укратко да учествују у дебати, ако их не принуде на противно. Он признаје тешки положај учитеља, али сиромах народ не може да издржи. Говори за тим о цркви. Председник га позива, да се не удаљује од ствари, јер ће му узети реч (Народности: И то је слобода говора!) Председник вели да мора бранити пословник. Михаљи подноси предлог да влада донесе нову законску основу, о бесплатној државној настави и да буде једнака плата учитеља на државним и недржавним школама, а ту да даје држава.

Будимпешта. На почетку сабора проглашује се пресуда саборне комисије која уништава мандат народносног посланика Поповића (Народносни посланици: Живио Поповић!) Посланик Маниу пита: Зашто влада не одговара на интерпелације народносних посланика. Министар-председник одговара, влада не чини разлику, али народности највише интерпелишу и то о злоупотребама чиновничким. Док се то извиди, треба времена. (Влад: Ти чиновници све претрпавају истину. Ларма). Векерле: Оваке незреле упадаје осуђујем. (Одобравање). Влад: Ја сам казао, да ти чиновници претрпавају истину. Прелази се на дневни ред.

Турско изасланство у Србији.

Београд. (Нарочити извештај Застави). Данас у четири часа стиже експресом у Београд султаново изасланство; париски амбасадор Мунир-паша са секретаром и султанов ађутант Она носе својеручно писмо султаново краљу Петру и султанов поздрав. По наредби краљевој прати их од границе до Београда пуковник Јуришић.

Отрајк.

Будимпешта. Синоћни страјк особља код електричног осветљења изазвао велике невгоде. Силне радње, морале да прекину рад. Већина вечерњих листова није изашла, чак и неки јутарњи листови нису. У позоришима није било представе. Улице су биле само упола осветљене. Поставили су полицаје са буктињама. Трговине су биле затворене. Страјкачи су закључили донде да страјкују, док их не задовоље.

Поравнање.

Будимпешта. Стање поравнања не стоји неповољно. У погледу непосредне потрошарине зарачена је одвојена управа у погледу шећера, шпиритуса, пива и петролеума. Још се незна ништа одређено хоће ли поравнање дуже трајати од 1917.

Кошут о приликама.

Будимпешта Кошут је једном изасланству које је дошло да му изрази поверење, рекао да док су у Аустрији једнодушни против Угарске, у Угарској се из незнатних разлога стварају трзавице и то у време кад су у питању животни интереси. Поверенење ће владу снажити и од тога ће зависити даљи успех. Не буде ли тако он и његови министарски другови повући ће конзеквенције.

Продаја земље!

Из слободне руке продајем **40 ланаца ораће земље.** Обратити се треба на

Велимира Станојева

I. 269 1—1 у Сусек п. п. Черевић.

ПРОДАЈЕМ вечито у близини у близини Босанске Дубице **500 катастралних ланаца земље** по цени 110 круна од ланца. Упитати се и писма слати ваља на адресу

КАРЛА РУС

Панчево

Старчевачка ул. бр 67.

I. 249 1 4

НА ЗНАЊЕ!!

Стављам до знања пошт. грађанству, да ћу од данас точити поред пилзанског пива и чувено

Салватор пиво.

Опширније у даљем огласу. Молећи за што обилнију посету с поштовањем

Јосиф Оберник

Пилзанска пивара код „ЛИПЕ“ хлебарска улица.

I. 270 1—5

ПРОДАЈЕМ

100 КОМАДА ОВАЦА

с' ЈАГАЊЦИМА

20 комада без јагњца, све т. зв. бауре. — Овој домазлук.

Обратити се ваља на

НЕДЕЉКА ВУКОВОГ

Марадик (Срем) via Beška.

I 211 2—3

ТРАЖИМ једног ученика (шегрта) за моју електротехничку и механичку радионицу. Само Срби, православни, из добре куће имају првенство.

Сава Јулинац.

Julinacz Sebö villamos berendezö VII. Abonji ut. 4. Budapest. I. 247 2—3

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.